

Abstrakt (pl. abstrakty, méně často, např. v odborných lékařských textech, abstrakta) je shrnutí obsahu vědeckého článku, text výrazně věcného charakteru. Slouží k rychlé orientaci odborníkům z daného okruhu. Abstrakt dnes bývá nejčastěji psán v angl., ale i v jazycích jiných. A. (dosl. výtah) lze chápat jako zestručnělou podobu článku, zároveň je to text do značné míry na výchozím článku nezávislý (pouze a., nikoli celé články jsou např. zařazovány do některých internetových databází, viz i dále o a. zasílaných pořadatelům konference před jejím samotným konáním). Při psaní a. autor článku vypouští méně podstatné informace, generalizuje atd. Výběr podstatných informací nebývá jednoduchý, je třeba se při něm vyhýbat subjektivním momentům (např. kladným a záporným pocitům autora spojeným s prací na problému), klást důraz na novost, aktuálnost poznatků s ohledem na dosavadní stav v dané výzkumné oblasti, prezentovat skutečnosti a myšlenky, které jsou zásadní pro pochopení smyslu článku. Kondenzované podoby a. lze dosáhnout mimo jiné tím, že se pisatel vyhýbá opakování, pečlivě váží užívání (ukazovacích) zájmen, vynechává nadbytečnou adjektiva a adverbia, drží se stále týchž termínů. Zkracování slov je spíše nežádoucí. Neběžné zkratky je třeba při prvním užití vysvětlit, rozvést. V a. většinou nebývají uváděny konkrétní příklady či doklady, někdy jsou však pro pochopení smyslu potřebné. A. zhusta obsahuje části, které má i článek samotný: představení zkoumaného problému (cíl a rozsah výzkumu), použité metody (technika, použitý materiál, data), dosažené výsledky a závěry (zhodnocení výzkumu, případně naznačení jeho dalších možností); takový a. lze nazvat abstraktem lineárním (respektuje výkladovou linku výchozího článku), a zároveň informativním či rematickým (sděluje čtenáři nejen téma článku, ale i dosažené výsledky). Existují i a. tematické (indikativní, naznačující), které prezentují jen témata článku, nikoli výsledky a závěry. Volba typu a. závisí na mnoha faktorech: druhu vědeckého textu, způsobu prezentace (ústní × psaná), případně typu publika, kterému je text určen, typu časopisu, v němž bude text publikován aj. Redakce časopisu, pořadatelé konferencí apod. mohou vymezit délku a. doporučeným počtem slov, mohou ne/doporučovat začleňování bibliografických odkazů do textu a. apod. Zvláště abstrakty z oblasti přírodních věd vykazují vysokou míru standardizace, stereotypní ráz mívá především začátek abstraktu: *Tento článek se zabývá / analyzuje / popisuje / zjišťuje / polemizuje s...; jindy je začátek „autorský“: Autor tohoto příspěvku se zabývá..., případně i: Ve svém článku se zabývám / se zabýváme... Mým / Naším cílem je... (1. os. pl. je vhodná tehdy, je-li autorů více). V současné době převažují a., jistě pod vlivem norem anglicky psaných abstraktů, které úvodní stereotypní formulí vůbec neobsahují a začínají rovnou prezentací zkoumaného tématu: Jednoslabičné výrazy se, si, seš, sem, sme, ste, mě, mi, mu, ti, bych, by (z hlediska slovnědruhového tedy výrazy povahy zájmenné nebo jednotlivé tvary slovesa být, resp. komponenty složených slovesných tvarů) stojí často na počátku syntaktických segmentů...; Typickou topologií pasivních optických přístupových sítí v praxi je stromová struktura, v některých případech i jednoduchá topologie typu hvězda. Stereotypní formulace se mohou objevit rovněž v závěru (výzkum potvrzuje, že... článek je zakončen tvrzením, že...). Autoři konferenčních a jiných příspěvků bývají žádáni, aby před zahájením konference poslali abstrakt předem, někdy se značným časovým předstihem, tj. v době, kdy konečnou podobu článku ještě nemají hotovou. A. v této fázi tedy není zestručnělou podobou výsledného článku, ale spíše zmíněným již a. tematickým, indikujícím. V tomto typu a. se někdy objevují tvary futurální, resp. kondicionální: Příspěvek se bude věnovat...; Budou řešeny / nastiňeny problémy...; Autor na řadě příkladů ukáže...; Ve svém příspěvku bych rád zachytil... (Čmejrková & Daneš ad., 1999 a literatura tam uvedená). A. dnes reprezentují plně etablovaný psaný žánr vědeckého diskurzu, jsou analyzovány v řadě zahraničních lingvistických prací, viz např. Kretzenbacher (1998), Méndez-Cendón(ová) & López-Arroyo(ová) (2003), Stotesbury(ová) (2003), Hyland & Tse(ová) (2005), Pho(ová) (2008), Golebiowski(ová) (2009), Cava(ová) (2011), Baklouti (2011) a literatura v nich uváděná.*

literatura

- BAKLOUTI, A. S. The Impact of Genre and Disciplinary Differences on Structural Choice: Taxis in Research Article Abstracts. *Text & Talk* 31, 2011, 503–523.
- CAVA, A. M. Abstracting Science: A Corpus-based Approach to Research Article Abstracts. *International Journal of Language Studies* 5, 2011, 75–98.
- ČMEJRKOVÁ, S. & F. DANEŠ AD. *Jak napsat odborný text*, 1999.
- GOLEBIOWSKI, Z. Prominent Messages in Education and Applied Linguistic Abstracts: How do Authors Appeal to Their Prospective Readers? *Journal of Pragmatics* 41, 2009, 753–769.
- HYLAND, K. & P. TSE. Evaluative that Constructions. Signalling Stance in Research Abstracts. *Functions of Language* 12, 2005, 39–63.
- KRETZENBACHER, H. L. Abstract und Protokoll. In Hoffmann, L. & H. Kalverkamper ad. (eds.), *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung*, 1998, 493–499.
- MÉNDEZ-CENDÓN, B. & B. LÓPEZ-ARROYO. Intralinguistic Analysis of Medical Research Papers and Abstracts. Rhetorical and Phraseological Devices in Scientific Information. *Terminology* 9, 2003, 247–268.
- PHO, P. D. Research Article Abstracts in Applied Linguistics and Educational Technology: A Study of Linguistic Realizations of Rhetorical Structure and Authorial Stance. *Discourse Studies* 10, 2008, 231–250.
- STOTESBURY, H. Evaluation in Research Article Abstracts in the Narrative and Hard Sciences. *Journal of English for Academic Purposes* 2, 2003, 327–341.